

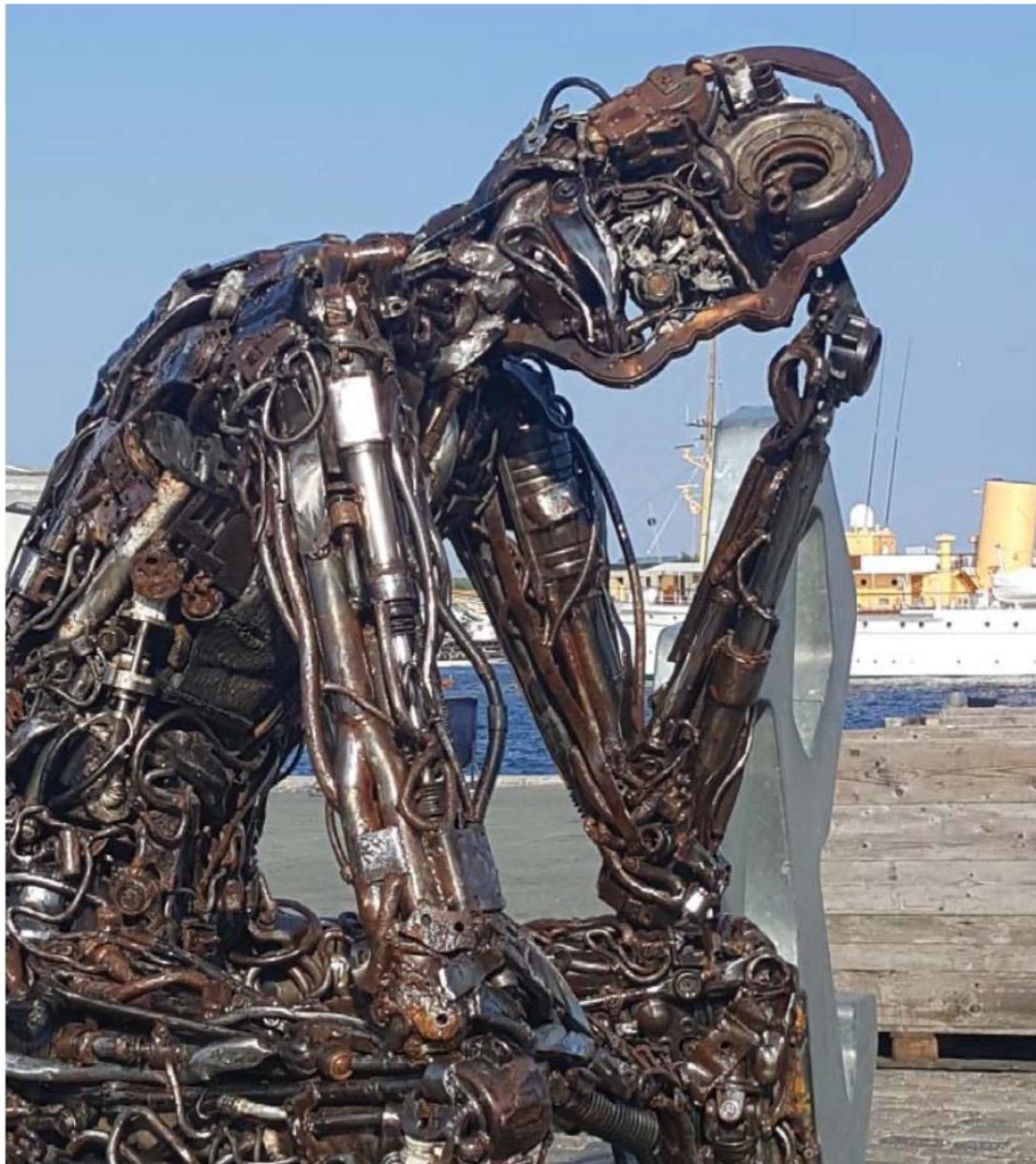
Pojmovnik održivog razvoja kao edukacijsi alat u ostvarivanju ciljeva održivosti

Izv.prof.dr.sc.Sanja Kalambura, prof.dr.sc.Darko Kiš

Veleučilište Velika Gorica

Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek

Sreću nam ne donosi ono što vidimo i dodirujemo, ni ono što drugi rade za nas, nego ono što mislimo da možemo osjetiti i učiniti, najprije za drugoga, a onda za sebe!

HELEN KELLER

UVOD

Baviti se sustavno problemima održivosti najveći je izazov 21. stoljeća

Iako se ciljevima održivosti uvodi sveobuhvatno rješavanje pitanja u tri važna segmenta: **gospodarstvo, okoliš i društvo**, ne možemo ne primijetiti da je upravo svaka od ovih sastavnica izazov sama po sebi

UVOD

O održivom razvoju napisan je velik broj definicija, a pojmovi koji se vežu za ovo sveobuhvatno područje gotovo da se ne mogu sažeti u stotinjak pojmova

Široko je to područje koje u prvi plan stavlja borbu protiv siromaštva, ali i naglašava važnost inovativnosti, borbe za zaustavljanje negativnih trendova u borbi protiv klimatskih promjena, promovira održivu potrošnju te se zalaže za mir i pravdu za sve

Iako se ciljevima održivosti uvodi sveobuhvatno rješavanje pitanja u tri važna segmenta: gospodarstvo, okoliš i društvo, ne možemo ne primijetiti da je upravo svaka od ovih sastavnica izazov sama po sebi.

Okoliš i njegovi tereti te pritisci utječu na kakvoću života i od velike je važnosti da se pronađu pravovremena i učinkovita rješenja.

Gospodarstvo treba u svakom svom dijelu biti na strani ljudskosti i čovječanstva, a društvo u cjelini u najmanju ruku pravedno.

Ciljevi održivog razvoja

Jesmo li napredovali kao društvo u 20 i 21.stoljeću?

U korak s razvojem industrije,
otkrivanja novih planeta, stvaranja
virtualnog svijeta, u kojem se trenutno
odvija i obrazovanje, čovjek je
pokleknuo pred bolestima,
nejednakostima, pomanjkanjima
prava, gladi, siromaštvom i još mnogim
drugim stvarima

Izvor: Stockholm Resilience Centre 2016.

Pojmovnik održivog razvoja

Ulazeći u problematiku održivog razvoja, primijetili smo da nedostaje sveobuhvatno shvaćanje pojmova održivosti.

Ponekad je same pojmove teško i definirati, velik broj njih razmatra se i u jezičnom i u stručnom smislu što naravno daje određenu težinu razumijevanja ove kompleksne problematike.

Pojmovnik održivog razvoja

Vodili smo se idejom odabira pojmova iz svakog područja održivog razvoja kako bi imao svoju namjenu za sve generacije studenta različitih studijskih smjerova u Republici Hrvatskoj, ali i svima nama koji promišljamo o bilo kojem segmentu života na kugli zemaljskoj.

KIŠ & KALAMBURA & RACZ & JOVIČIĆ & BRDARIĆ

ODRŽIVI RAZVOJ -
odabrani pojmovi

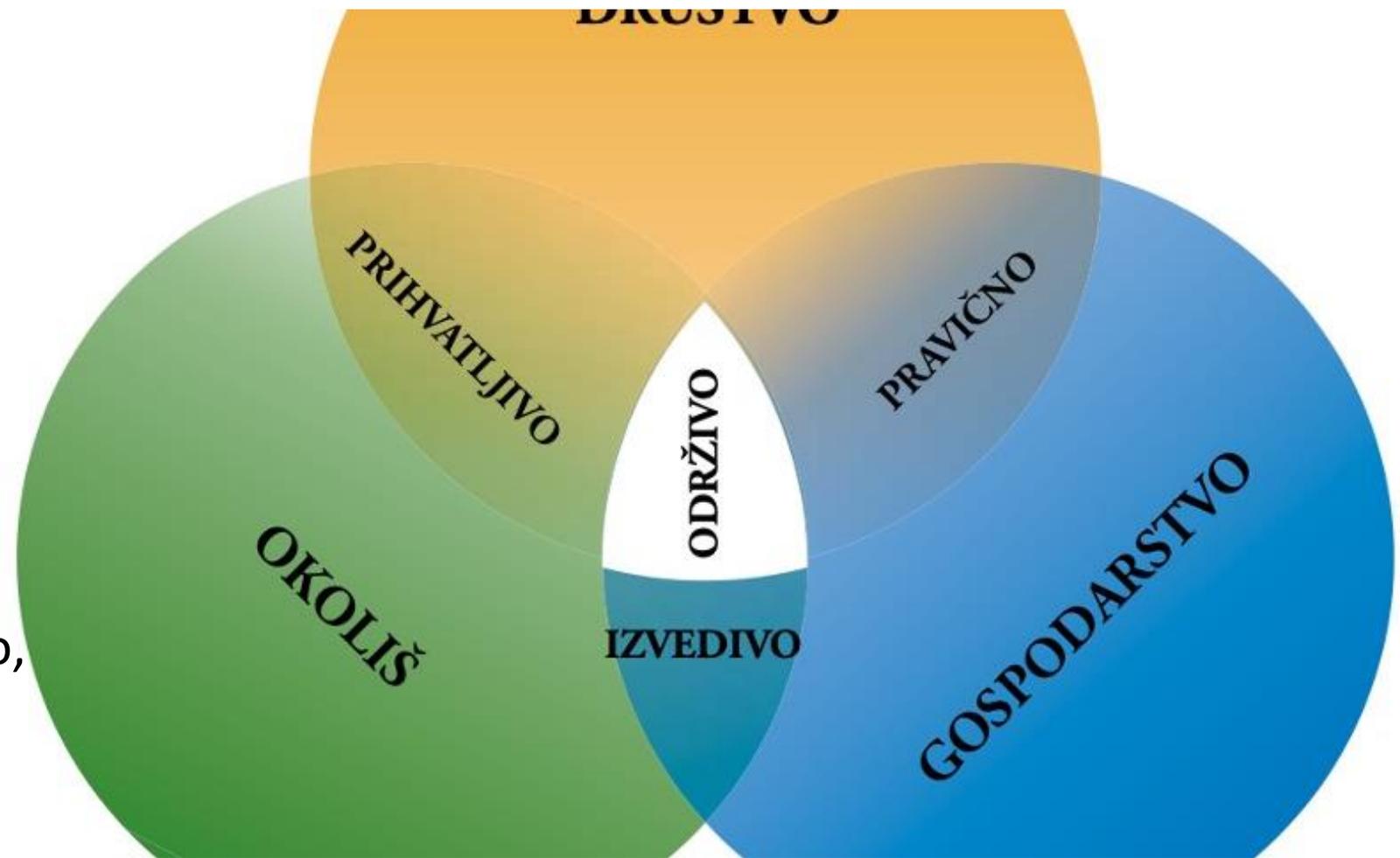
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
**Fakultet agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

HR PSOR

Pojmovnik održivog razvoja

U ovom priručniku –
pojmovniku upravo su svi
pojmovi grupirani prema
ciljevima održivog razvoja
koje smo svrstali u tri
sastavnice održivosti: društvo,
okoliš i gospodarstvo

PRVA SASTAVNICA ODRŽIVOG RAZVOJA – DRUŠTVO

1.

- **Cilj 1 – Svijet bez siromaštva**
- **Cilj 2 – Svijet bez gladi**
- **Cilj 3 – Zdravlje i blagostanje**
- **Cilj 5 – Rodna ravnopravnost**
- **Cilj 10 – Smanjenje nejednakosti**
- **Cilj 17 – Partnerstvom do ciljeva**

DRUGA SASTAVNICA ODRŽIVOG RAZVOJA – GOSPODARSTVO

2.

- **Cilj 4 – Kvalitetno obrazovanje**
- **Cilj 8 – Dostojanstven rad i ekonomski rast**
- **Cilj 9 – Industrija, inovacije i infrastruktura**
- **Cilj 12 – Odgovorna potrošnja i proizvodnja**
- **Cilj 16 – Mir, pravda i snažne institucije**
- **Cilj 7 – Pristupačna energija iz čistih izvora**

3.

- **Cilj 15 – Očuvanje života na zemlji**
- **Cilj 6 – Čista voda i sanitarni uvjeti**
- **Cilj 13 – Zaštita klime**
- **Cilj 11 – Održivi gradovi i zajednice**
- **Cilj 14 – Očuvanje vodenog svijeta**

DRUGA SASTAVNICA ODRŽIVOG RAZVOJA – GOSPODARSTVO

Tekst koji slijedi donosi definicije koje su vezane za ciljeve održivog razvoja iz područja gospodarstva. Definicije pojmova preuzete su iz relevantnih propisa te knjiga i priručnika koji se bave ovom problematikom.

Cilj 4 – Kvalitetno obrazovanje

Akademsko priznavanje jest kvaliteta u visokom obrazovanju te predstavlja višedimenzionalan, višerazinski i dinamičan koncept koji se odnosi na kontekstualne postavke obrazovnog modela, misiju i ciljeve ustanove te specifične standarde danog sustava, učilišta, studijskog programa ili znanstvenog područja. Kvaliteta, prema tome, može poprimiti različita značenja ovisno o: razumijevanju interesa različitih sastavnica ili dionika sustava visokog obrazovanja (zahtjevi za kvalitetu koje određuje znanstveno područje / tržište rada / društvo / vlada / studenti); referencama kao što su *ulazni podaci*, procesi misija, ciljevi itd.; značajkama i obilježjima akademske zajednice koje vrijedi ispitati; te povijesnom razdoblju u razvoju visokog obrazovanja. Prisutan je širok spektar definicija akademske kvalitete.

Akademsko priznavanje postupak je kojim jedno visoko učilište odobrava studij, kvalifikaciju ili diplomu drugoga (domaćega ili stranoga) visokog učilišta radi prijema studenata na daljnji studij. Akademsko se priznavanje može tražiti i u svrhu akademske karijere na drugoj ustanovi, a u nekim slučajevima i za pristup drugom tipu zaposlenja na tržištu rada (akademsko priznavanje za profesionalne potrebe). U kontekstu Europskoga prostora visokog obrazovanja razlikuju se tri osnovne razine priznavanja odnosno instrumenata potrebnih za provedbu svake od tih razina (kako je predloženo Lisabonskom konvencijom i Bolonjskom deklaracijom): a) priznavanje kvalifikacija uključujući i prethodno učenje i profesionalno iskustvo radi prijema ili ponovnog prijema u visoko obrazovanje; b) priznavanje kratkih studijskih razdoblja povezanih sa studentskom mobilnošću, pri čemu se kao osnovni instrument priznavanja koriste ECTS bodovi; te c) priznavanje potpunih akademskih stupnjeva, pri čemu se kao osnovni instrument priznavanja koristi dodatak diplomi.

Akreditacija je postupak kojim (ne)vladino ili privatno tijelo ocjenjuje kvalitetu visokog učilišta u svojoj ukupnosti ili kvalitetu studijskog programa kako bi se službeno utvrdilo ispunjava li predmet vrednovanja minimalne postavljene kriterije i standarde.

TREĆA SASTAVNICA ODRŽIVOG RAZVOJA – OKOLIŠ

Tekst koji slijedi donosi definicije koje su vezane za ciljeve održivog razvoja iz područja okoliša. Definicije pojmova preuzete su iz relevantnih propisa te knjiga i priručnika koji se bave ovom problematikom.

Cilj 15 – Očuvanje života na zemlji

Biološka raznolikost je sveukupnost svih živih organizama koji su sastavni dijelovi ekosustava, a uključuje raznolikost unutar vrsta, među vrstama, životnih zajednica te raznolikost ekosustava.

Deforestacija je smanjenje šumskog pokrova radi prenamjene šumskog zemljišta u drugi tip zemljišta. Ona se najviše događa u slabo razvijenim državama s mnogo šuma i prašuma gdje se šume krče kako bi se ostvarila zarada na prodaji drva te se dobivaju nove poljoprivredne površine, a uklanjanje stabala bez pošumljavanja uzrokuje gubitak biljnih i životinjskih staništa, narušavanje biološke raznolikosti i negativan utjecaj na klimu, okoliš i zdravlje ljudi te ima negativne učinke na vezivanje atmosferskog ugljičnog dioksida te se kao posljedica u obešumljenim područjima mogu javiti erozije i odroni tla. Termin se preklapa s pojmom bespravna sječa koju čini svaka sječa stabala koja nije propisana šumskogospodarskim planovima ili dopuštena sukladno odredbama zakona i nije dio prirodnog pomlađivanja stare šumske sastojine regularnih šuma.

Degradacija tla proces je smanjenja kvalitativnih svojstava tla (fizičkih, kemijskih i bioloških) koji ima višestruke i složene učinke na globalno okruženje kroz niz izravnih i neizravnih procesa, koji utječu na veliki broj funkcija i usluga ekosustava.

Divlje vrste jesu one vrste koje nisu nastale pod utjecajem čovjeka kao posljedica umjetnog odabiranja (odabir i uzgoj u svrhu dobivanja pasmina udomaćenih životinja i sorti kultiviranih biljaka) ili genetske modifikacije nasljednog materijala tehnikama moderne biotehnologije.

Doprirodno stanje jest stanje u ekosustavu ili krajobrazu na čiji je razvoj čovjek utjecao u neznatnoj mjeri te se u njemu odvijaju procesi koji su uglavnom samoregulirajući i koji mogu opstati bez izravnog ljudskog djelovanja.

društva. Definicije pojmova preuzete su iz relevantnih propisa te knjiga i priručnika koji se bave ovom problematikom.

Cilj 1 – Svijet bez siromaštva

Apsolutno siromaštvo odnosi se na situacije kada pojedinci nisu u mogućnosti zadovoljiti osnovne potrebe nužne za održanje zdravlja i radne sposobnosti, odnosno za fizički opstanak (prehrana, odijevanje, stanovanje, kretanje). Pretpostavlja se da je u svim društvima za opstanak potrebna ista količina dobara pa je granica apsolutnoga siromaštva ista u različitim društvima i mijenja se samo ovisno o kretanju troškova života. Apsolutno siromaštvo često se povezuje s ekstremnim oblicima siromaštva (glad, beskućništvo, neishranjenost).

Beskućnik je osoba koja nema mjesto stanovanja niti sredstava kojima bi mogla namiriti potrebu stanovanja te je privremeno smještena u prihvatilištu ili boravi na javnim ili drugim mjestima koja nisu namijenjena za stanovanje.

ka koji se bave ovom problematikom.

Cilj 4 – Kvalitetno obrazovanje

Akademski kvaliteta jest kvaliteta u visokom obrazovanju te predstavlja višedimenzionalan, višerazinski i dinamičan koncept koji se odnosi na kontekstualne postavke obrazovnog modela, misiju i ciljeve ustanove te specifične standarde danog sustava, učilišta, studijskog programa ili znanstvenog područja. Kvaliteta, prema tome, može poprimiti različita značenja ovisno o: razumijevanju interesa različitih sastavnica ili dionika sustava visokog obrazovanja (zahtjevi za kvalitetu koje određuje znanstveno područje / tržište rada / društvo / vlada / studenti); referencama kao što su *ulazni podaci*, procesi misija, ciljevi itd.; značajkama i obilježjima akademske zajednice koje vrijedi ispitati; te povijesnom razdoblju u razvoju visokog obrazovanja. Prisutan je širok spektar definicija akademske kvalitete.

Akademsko priznavanje postupak je kojim jedno visoko učilište odobrava studij, kva-

Cilj 15 – Očuvanje života na zemlji

Biološka raznolikost je sveukupnost svih živih organizama koji su sastavni dijelovi ekosustava, a uključuje raznolikost unutar vrsta, među vrstama, životnih zajednica te raznolikost ekosustava.

Deforestacija je smanjenje šumskog pokrova radi prenamjene šumskog zemljišta u drugi tip zemljišta. Ona se najviše događa u slabo razvijenim državama s mnogo šuma i prašuma gdje se šume krče kako bi se ostvarila zarada na prodaji drva te se dobivaju nove poljoprivredne površine, a uklanjanje stabala bez pošumljavanja uzrokuje gubitak biljnih i životinjskih staništa, narušavanje biološke raznolikosti i negativan utjecaj na klimu, okoliš i zdravlje ljudi te ima negativne učinke na vezivanje atmosferskog ugljičnog dioksida te se kao posljedica u obešumljenim područjima mogu javiti erozije i odroni tla. Termin se preklapa s pojmom bespravna sječa koju čini svaka sječa stabala koja nije propisana šumskogospodarskim planovima ili dopuštena sukladno odredbama zakona i

Zahvaljujem na pozornosti!
sanja.kalambura@vvg.hr